

УДК 635.9:582:581.5

DOI <https://doi.org/10.32851/2226-0099.2020.114.29>

ЕКОЛОГО-БІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ДЕРЕВ'ЯНИСТИХ РОСЛИН РОДИНИ FABACEAE LINDL. МІСТА ХЕРСОН

Бойко Т.О. – к.б.н., доцент кафедри лісового та садово-паркового господарства, Херсонський державний аграрно-економічний університет

Бойко П.М. – к.б.н., доцент кафедри екології та сталого розвитку імені Ю.В. Пилипенка,

Херсонський державний аграрно-економічний університет

Дементьєва О.І. – к.с.-г.н., доцент кафедри лісового та садово-паркового господарства,

Херсонський державний аграрно-економічний університет

Питання розширення асортименту дерев'янистих рослин для озеленення урбанізованих територій нині залишається актуальним. До рослин, які добре адаптувалися до умов півдня України, належать види родини Fabaceae Lindl. З'явилася потреба у поступовій зміні асортименту деревних рослин урбанізованих середовищ, оскільки в умовах зміни клімату більшість традиційних видів стають неконкурентоспроможними, втрачають свою декоративність та вражаються шкідниками і хворобами, а види родини Fabaceae виявляють найбільшу стійкість. Дерев'янисті бобові характеризуються високою декоративною цінністю, виявляють фітомеліоративні та санітарно-гігієнічні властивості, є джерелом азоту для ґрунту.

Вони трапляються в об'єктах озеленення різного функціонального призначення. Деревних видів родини Fabaceae у різних об'єктах озеленення міста Херсону нараховується 14 видів і дві форми, які є представниками 11 родів. Всі виявлені фанерофіти родини є культивованими рослинами. Бобові різних об'єктів озеленення міста Херсон представлені прямостоячими листопадними куцями (7 видів, 50,0%), одноствовбурними листопадними деревами, одно- та багатостовбурними деревами (по 3 види, 21,4%) та ліаноїдними листопадними куцями (1 вид, 7,1%).

За класифікацією К. Раункієра переважають фанерофіти (14 видів, 92,9%), один вид із виявлених (*Chaetacutytisus austriacus* (L.) Link.) є хамефітом. За чутливістю видів до екологічних факторів переважають геліофіти – 8 видів (57,1%), ксеромезофіти – 7 видів (50,0%) і мезатермофіти (8 видів, 57,1%).

Широко поширені види в об'єктах загального та спеціального призначення *Caragana arborescens* Lam., *Laburnum anagyroides* Medik., *Robinia pseudoacacia* L., *R. viscosa* Vent., *Sophora japonica* L., *Caragana spinosa* (L.) DC та *Cladrastis kentuckea* (Dum.-Cours.) Rudd рекомендуються для створення живих огорож. Рекомендовані для широкого впровадження у зелене будівництво *Sophora japonica*, *Robinia viscosa*, *Robinia neotexicana* A. Gray, *Colutea arborescens* L. і *Colutea orientalis* Mill., а також їх декоративні форми.

Ключові слова: місто Херсон, зелені насадження, дерев'янисті рослини, біоморфа, екоморфи.

Boiko T.O., Boiko P.M., Dementieva O.I. Ecological and biological analysis of woody plants of the Fabaceae Lindl. family of the city of Kherson

The question of expanding the range of woody plants for landscaping the urban areas is still important in our time. Plants of the Fabaceae Lindl. family belong to the plants that have adapted well to the conditions of the southern Ukraine. There is a need to gradually change the range of woody plants in urban environments, as in the face of climate change, most traditional species become uncompetitive, lose their decorativeness and are affected by pests and diseases. Species of the Fabaceae family show the greatest stability in these conditions. Woody legumes are characterized by high decorative value, show phytomeliorative and sanitary properties, are a source of nitrogen for the soil. They occur in different planting sites functionality. There are 14 species and two forms, representing 11 genera of the tree species of the Fabaceae family in various landscaping objects of the city of Kherson. All detected phanerophytes of the family are cultivated plants. Legumes of various landscaping objects in the city of Kherson are

represented by upright deciduous shrubs (7 species, 50.0%), single-trunk deciduous trees, single- and multi-trunk trees (3 species, 21.4%) and lianoid deciduous shrubs (1 species, 7.1%). According to the classification from K. Raunkiyer, dominated phanerophytes (14 species, 92.9%). One type of the detected (*Chamaecytisus austriacus* (L.) Link.) is chamaephyte. In terms of species to ecological factors, heliophytes predominate – 8 species (57.1%), xeromesophytes – 7 species (50.0%) and megathermophytes (8 species, 57.1%). Widespread species in general and special purpose objects *Caragana arborescens* Lam., *Laburnum anagyroides* Medik., *Robinia pseudoacacia* L., *R. viscosa* Vent., *Sophora japonica* L. *Caragana spinosa* (L.) DC and *Cladrastis kentuckea* (Dum.-Cours.) Rudd are recommended for hedges. We recommend for widespread use in the green construction *Sophora japonica*, *Robinia viscosa*, *Robinia neomexicana* A.Gray, *Colutea arborescens* L. and *Colutea orientalis* Mill., as well as their decorative forms.

Key words: Kherson city, green plantations, woody plants, biomorphy, ecomorphs

Постановка проблеми. Комплекс зелених насаджень міста відіграє важливу роль у формуванні його середовища, бере участь у покращенні санітарно-гігієнічних умов, а також мікроклімату. Деревні рослини у складі об'єктів озеленення різного призначення виконують низку екологічних функцій і є важливим складником ландшафтної архітектури, що створює природне пейзажне середовище [1].

Постановка завдання. Питання розширення асортименту дерев'янистих рослин для озеленення урбанізованих територій нині залишається актуальним. Провідна роль при створенні деревних насаджень належить рослинам-інтродуцентам, тобто рослинам, штучно переміщеним людиною в нові райони місцезростань [2-4]. Одні рослини-інтродуценти важко приживаються в нових умовах місцезростань, інші – досить добре до них адаптуються. До рослин, які добре адаптувалися на півдні України, належать види родини *Fabaceae* Lindl.

Поступова зміна асортименту деревних рослин урбанізованих середовищ в умовах зміни клімату, коли більшість традиційних видів стають неконкурентоспроможними, втрачають свою декоративність та вражаються шкідниками і хворобами, види родини *Fabaceae* виявляють найбільшу стійкість. Тому встановлення видової структури представників цієї родини, а також екологічних особливостей деревних порід міста Херсон становить значний науковий та практичний інтерес.

Метою роботи є дослідження еколого-біологічних властивостей дерев'янистих видів родини *Fabaceae* в різних об'єктах озеленення міста Херсон.

Матеріали та методи. Для встановлення видового складу деревних рослин родини *Fabaceae* ми використовували літературні дані [6-10], гербарні матеріали та результати власних досліджень. Матеріали збиралися протягом вегетаційного періоду 2018-2020 рр. Під час досліджень ми використовували маршрутний метод геоботанічних досліджень. Визначення видів проводили за стандартною методикою з використанням визначників, атласів і фахових публікацій [6-9].

Херсон знаходиться на півдні України в межах Степової зони помірного географічного поясу Євразії. Особливості природних умов території міста Херсон визначаються його географічним положенням на півдні України в межах степової зони Східно-Європейської рівнини [11, 12]. Згідно кліматичного районування місто Херсон знаходиться в помірно-континентальній європейській області помірного кліматичного поясу [11, 12].

Основну роль у формуванні клімату відіграють термічні умови. Середньорічна температура повітря – 9,8°C. Середньомісячна липнева температура повітря – 22,8°C [8, с. 10–13]. Абсолютний максимум – 39°C. Середня температура січня – 3,3°C. Абсолютний мінімум – 30°C. Середньорічна амплітуда температури повітря – 26-28°C. Середня тривалість безморозного періоду – 180 днів. Тривалість періодів із середньодобовою температурою повітря вище 0°C становить 275 днів,

вище 5°C – 230 днів, вище 10°C – 185 днів, вище 15°C – 140 днів. Близько 100 літніх днів мають середньодобову температуру вище 20°C. Сума активних температур складає 3350°C на рік [8–13].

Важливим екологічним фактором для Херсона є режим вологості, оскільки в середньому Херсонська метеорологічна станція фіксує лише 343 мм опадів на рік. Абсолютна вологість повітря сягає мінімуму в січні-лютому (4,8-4,9 мб), а максимуму – в липні (16,0 мб) [8–13]. За середньорічної кількості опадів 343 мм і випаровуваності 1000-1050 мм коефіцієнт зволоження становить 0,3, що характеризує посушливість клімату. Сталий сніговий покрив утворюється не кожної зими і триває недовго (30-40 днів) із висотою 5-15 см. У результаті природна зимово-весняна вологозарядка покриву дуже низька [8–13].

Загалом клімат території дослідження характеризується теплим тривалим літом, малосніжною зимою, від'ємним коефіцієнтом зволоження, відносно частою повторюваністю посух і суховіїв. Жорсткий клімат доповнений мікрокліматичними змінами, викликаними урбанізацією ландшафту і дуже впливає на рослинний покрив міста.

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно проведених досліджень дерев'янисті рослини родини *Fabaceae* характеризуються високою декоративною цінністю, виявляють фітомеліоративні та санітарно-гігієнічні властивості, є джерелом азоту для ґрунту. Вони трапляються в об'єктах озеленення різного функціонального призначення.

Деревні види родини *Fabaceae* у різних об'єктах озеленення міста Херсону нараховують 14 видів і дві форми, які є представниками 11 родів. У родовому спектрі переважають роди, які містять по 1 виду. Лише рід *Robinia* налічує 3 види та одну декоративну форму, а роди *Colutea* та *Caragana* – по 2 види.

Аналіз біоморф є невід'ємною частиною екологічного аналізу флори. Території ботанічних садів і дендропарків відрізняються від природних територій тим, що більшість рослин, які ростуть на їх території, є інтродукованими, тобто спектр рослин залежить від мети їх створення. Отже, і спектр життєвих форм буде радикально відрізнятися від спектру у природному середовищі.

За класифікацією І.С. Серебрякова [14] серед представників родини *Fabaceae* міста Херсон виявлено 4 життєві форми деревних рослин (табл. 1). Найчисленнішою є група прямостоячих листопадних кущів (7 видів, 50,0%) (табл. 1). Деревя представлені одноствовбурними листопадними деревами та одно- та багатостовбурними деревами (по 3 види, 21,4%). Також у складі біоморф родини *Fabaceae* є ліаноїдні листопадні кущі (1 вид, 7,1%). Аналіз життєвих форм за тривалістю життя листя показав, що у складі дендрофлори родини *Fabaceae* трапляються виключно листопадні породи.

За класифікацією К. Раункієра, яка побудована за ознакою розміщення бруньок відновлення або верхівок пагону щодо поверхні ґрунту і снігового покриву, протягом несприятливого періоду року серед досліджених представників родини *Fabaceae* переважають фанерофіти (14 видів, 92,9%). Лише один вид із виявлених (*Chamaecytisus austriacus* (L.) Link.) є хамефітом (табл. 1).

Усі виявлені дерев'янисті види родини є культивованими рослинами. Рослини у процесі розвитку адаптуються до умов навколишнього середовища, тобто до комплексу абіотичних та біотичних факторів. За чутливістю до кожного чинника всі види об'єднуються у певні екоморфи: до дії світлового режиму – геліоморфи, до термічного режиму – термоморфи, до режиму зволоження – гігроморфи [15].

Одним із лімітуючих факторів поширення видів є освітленість [3; 15]. За ступенем адаптації до рівня освітленості ценозу у геліоморфі виділяються відповідні екогрупи (за О.Л. Бельгардом) [16]: геліофіти, сциогеліофіти, геліосциофіти, сциофіти. Серед дерев'янистих представників родини *Fabaceae* міста Херсон переважають геліофіти – 8 видів (57,1%), що цілком закономірно для півдня степової зони (табл. 2). До них приєднується також екогрупи геліосциофітів (2 види (14,3%) і сциогеліофітів (3 види, 21,4%), для яких характерне переважання геліофітності. Тобто, до геліофітних екогруп належить більшість видів цих рослин (92,8%). Тіньова екогрупа (сциофіти) представлена дуже слабко – лише одним видом (7,1%).

Ставлення видів до водного режиму, до зволоження субстрату відображають екогрупи зі схожими адаптивними ознаками, що входять до гігроморфи

Таблиця 1

Життєві форми родини *Fabaceae*

№ п/п	Вид	Життєва форма за К. Раункієром	Життєва форма за І.Г. Серебряковим
1.	<i>Amorpha fruticosa</i> L.	фанерофіт	кущ прямостоячий листопадний
2.	<i>Caragana arborescens</i> Lam.	фанерофіт	кущ прямостоячий листопадний
3.	<i>Caragana spinosa</i> (L.) DC	фанерофіт	кущ прямостоячий листопадний
4.	<i>Chamaecytisus austriacus</i> (L.) Link.	хамефіт	кущ прямостоячий листопадний
5.	<i>Cladrastis kentuckea</i> (Dum.-Cours.) Rudd	фанерофіт	дерево одноствовбурне листопадне
6.	<i>Colutea arborescens</i> L.	фанерофіт	кущ прямостоячий листопадний
7.	<i>Colutea orientalis</i> Mill.	фанерофіт	кущ прямостоячий листопадний
8.	<i>Halimodendron halodendron</i> (Pall.) Voss.	фанерофіт	кущ прямостоячий листопадний
9.	<i>Laburnum anagyroides</i> Medik.	фанерофіт	дерево одноствовбурне або багатостовбурне листопадне
10.	<i>Robinia pseudoacacia</i> L.	фанерофіт	дерево одноствовбурне листопадне
11.	<i>Robinia viscosa</i> Vent.	фанерофіт	дерево одноствовбурне або багатостовбурне листопадне
12.	<i>Robinia neomexicana</i> A. Gray	фанерофіт	дерево одноствовбурне або багатостовбурне листопадне
13.	<i>Sophora japonica</i> L.	фанерофіт	дерево одноствовбурне листопадне
14.	<i>Wisteria sinensis</i> (Sims.) Sweet	фанерофіт	кущ ліаноїдний листопадний

(за Я.П. Дідухом) [3; 15]. У дендрофлорі бобових міста Херсон переважають ксеромезофіти – 7 видів (50,0%), ксерофіти – 2 (14,3%). Це види, пов'язані із сухуватими екопопами степів, степових схилів, вапнякових відслонень, піщаних арен, сухих лісів і чагарникових заростей із незначним промочуванням кореневмісного шару ґрунту (табл. 2). Мезофітів, а саме рослин свіжих лісових і лучних екопопів із повним промочуванням кореневмісного шару ґрунту, 5 видів (35,7%). Групи гігрофітів і гідрофітів серед дерев'янистих бобових Херсону не виявлено.

За ставленням рослин, їх адаптацією до особливостей терморезиму, який оцінюється на основі радіаційного балансу, тобто кількості тепла, що припадає на певну площу, їх можна розділити на три екогрупи [3, 15]: мегатермофіти – види, чутливі до умов теплого клімату, оліготермофіти – до умов холодного клімату, мезотермофіти – до перехідних умов помірного клімату.

У флорі дерев'янистих бобових трапляються мегатермофіти (8 видів, 57,1%) та мезотермофіти (6 видів, 42,9%). Мегатермофіти – це види степів, відкритих просторів, напівпустель (табл. 2). Мезотермофіти – помірно-холодостійкі види здебільшого мішаних і листяних лісів. Група оліготермофітів – холодостійких видів бореальних лісів і боліт у флорі бобових Херсону не представлена.

Встановлено, що види родини *Fabaceae*, які вже використовуються в озелененні міста Херсон, у процесі еволюції набули властивостей, що дають їм змогу добре пристосовуватися до дії посухи та низьких температур в умовах Південного

Таблиця 2

**Екологічна структура деревних рослин родини *Fabaceae*
об'єктів озеленення міста Херсон**

№ п/п	Вид	Екогрупа за ставленням до світла	Екогрупа за ставленням до вологості субстрату	Екогрупа за ставленням до термічного режиму
1.	<i>Amorpha fruticosa</i> L.	сциофіт	мезофіт	мезотермофіт
2.	<i>Caragana arborescens</i> Lam.	геліосциофіт	мезофіт	мегатермофіт
3.	<i>Caragana spinosa</i> (L.) DC	геліофіт	ксерофіт	мегатермофіт
4.	<i>Chamaecytisus austriacus</i> (L.) Link.	геліофіт	ксеромезофіт	мегатермофіт
5.	<i>Cladrastis kentuckea</i> (Dum.-Cours.) Rudd	геліосциофіт	ксеромезофіт	мегатермофіт
6.	<i>Colutea arborescens</i> L.	геліофіт	мезофіт	мегатермофіт
7.	<i>Colutea orientalis</i> Mill.	геліофіт	мезофіт	мегатермофіт
8.	<i>Halimodendron halodendron</i> (Pall.) Voss.	геліофіт	ксеромезофіт	мегатермофіт
9.	<i>Laburnum anagyroides</i> Medik.	геліофіт	мезофіт	мегатермофіт
10.	<i>Robinia pseudoacacia</i> L.	сциогеліофіт	ксеромезофіт	мезотермофіт
11.	<i>Robinia viscosa</i> Vent.	сциогеліофіт	ксеромезофіт	мезотермофіт
12.	<i>Robinia neomexicana</i> A. Gray	геліофіт	ксерофіт	мезотермофіт
13.	<i>Sophora japonica</i> L.	сциогеліофіт	ксеромезофіт	мезотермофіт
14.	<i>Wisteria sinensis</i> (Sims.) Sweet	геліофіт	ксеромезофіт	мезотермофіт

Степу [17; 18]. Широко поширені у парках, скверах, бульварах, рядових посадках вздовж вулиць *Robinia pseudoacacia* та *Sophora japonica*. У внутрішньоквартальних насадженнях міста Херсон трапляються такі види родини бобових: *Caragana arborescens*, *Laburnum anagyroides*, *Robinia pseudoacacia*, *Robinia viscosa*, *Sophora japonica*, *Wisteria sinensis*.

Такі види як *Sophora japonica*, *Robinia viscosa*, *Robinia neomexicana*, *Colutea arborescens* та *Colutea orientalis* можна запропонувати для широкого впровадження у зелене будівництво. *Caragana spinosa* та *Cladrastis kentuckea* рекомендуються для створення живих огорож. *Halimodendron halodendron* – дуже колючий кущ, тому не рекомендується для озеленення об'єктів загального призначення та обмеженого користування,

Висновки і пропозиції. Деревних видів родини *Fabaceae* у різних об'єктах озеленення міста Херсону нараховується 14 видів і дві форми, які є представниками 11 родів. Усі виявлені фанерофіти родини є культивованими рослинами. Бобові різних об'єктів озеленення міста Херсон представлені прямостоячими листопадними кущами (7 видів, 50,0%), одноствобурними листопадними деревами, одно- та багатостовбурними деревами (по 3 види, 21,4%) та ліаноїдними листопадними кущами (1 вид, 7,1%).

За класифікацією К. Раункієра переважають фанерофіти (14 видів, 92,9%), один вид із виявлених (*Chamaecytisus austriacus* (L.) Link.) є хамефітом. За чутливістю видів до екологічних факторів переважають геліофіти – 8 видів (57,1%), ксеромезофіти – 7 видів (50,0%) і мегатермофіти (8 видів, 57,1%).

Широко поширеними видами в об'єктах загального та спеціального призначення є *Caragana arborescens*, *Laburnum anagyroides*, *Robinia pseudoacacia*, *R. viscosa*, *Sophora japonica*. *Caragana spinosa* та *Cladrastis kentuckea* рекомендуються для створення живих огорож. Рекомендовані для широкого впровадження у зелене будівництво *Sophora japonica*, *Robinia viscosa*, *Robinia neomexicana*, *Colutea arborescens* і *Colutea orientalis*, а також їх декоративні форми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бойко Т.О., Дементьєва О.І. Деревна рослинність дендропарку Херсонського державного аграрного університету. *Ukrainian Journal of Ecology*. 2018. 8(2). С. 120–127. DOI: 10.15421/2018_318.
2. Бойко Т.О., Дементьєва О.І., Котовська Ю.С. Оцінка біолого-екологічних властивостей деревних ліан в умовах міста Херсон. *Науковий вісник НЛТУ України*. Львів. 2019. Том 29 (5). С. 31–35.
3. Бойко П.М. Нижньодніпровський екокоридор Національної екомережі України. Херсон : Айлант, 2010. 204 с.
4. Voiko T., Voiko P., Dementieva O. (2019). An analysis of the current state of dendrological objects protected by the city of Kherson. 19-th International multidisciplinary scientific geoconference SGEM 2019. ISSUE: 6.2. P. 343–348. <https://doi.org/10.5593/sgem2019/6.2>.
5. Доброчаева Д.Н., Котов М.И., Прокудин Ю.Н. и другие. Определитель высших растений Украины. 2 изд. Киев : Фитосоцицентр. 1999. 548 с.
6. Чекліст рослин і грибів Ботанічного саду Херсонського державного університету / відп. ред. М.Ф. Бойко. Херсон : Айлант, 2011. 108 с.
7. Заячук В.Я. Дендрологія : підручник. Вид. 2-ге зі змін. та доповн. Львів : СПОЛОМ, 2014. 676 с.
8. Мойсієнко І.І. Уранофлора міста Херсон: дис. ... канд. біол. наук: 03.00.05, 1999. 386 с.

9. Рудь С., Бойко М. Характеристика дендрарію ботанічного саду Херсонського педагогічного університету. *Метода*. Вип. «Тези». 2001. С. 31–34.
10. Бойко М.Ф., Чорний С.Г. Екологія Херсонщини. Навчальний посібник. Херсон, 2001. 156 с.
11. Атлас природных условий и естественных ресурсов Украинской ССР / Пред. ред. кол. Першин П.Н., Алымов А.Н., Бабанец А.Е. М. : ГУТК, 1978. 183 с.
12. Національний атлас України. Київ : ДНЗ «Картографія», 2009. 440 с.
13. Природа Херсонської області: фізико-географічний нарис / відп. ред. М.Ф. Бойко. К. : Фітосоціоцентр, 1998. 120 с.
14. Серебряков И.Г. Экологическая морфология растений. Жизненные формы покрытосеменных и хвойных. М. : Высшая школа, 1962. 380 с.
15. Дідух Я.П. Екофлора України / Я.П. Дідух та ін. / відп. ред. Я.П. Дідух. К. : Фітосоціоцентр, 2000. 65 с.
16. Бельгард А.Л. Лесная растительность юго-востока УССР. К. : Изд-во Киевск. гос. ун-та, 1950. 264 с.
17. Стіхін З.М., Клепач О.С., Колотун Ю.О. Перспективи використання деревних представників родини *Fabaceae* в різних об'єктах озеленення міста Херсон. *Наукове забезпечення раціонального використання природних ресурсів акваторій та територій степової зони України* : матеріали наукової інтернет-конференції, 02-03 жовтня 2019 року, Херсон, 2019. С. 133–136.
18. Андрианов С.Н. Зеленый наряд Херсона. Херсон, 1988. 64 с.

УДК 574.472

DOI <https://doi.org/10.32851/2226-0099.2020.114.30>

ХАРАКТЕРИСТИКА РОЗПОДІЛУ РЕСУРСІВ СИРОВИННИХ ВИДІВ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН В УРБОФІТОЦЕНОЗАХ М. УМАНЬ ТА УМАНСЬКОГО РАЙОНУ

Василенко О.В. – к.с.-г.н., доцент кафедри екології та безпеки життєдіяльності,
Уманський національний університет садівництва

Балабак А.В. – к.с.-г.н., доцент кафедри екології та безпеки життєдіяльності,
Уманський національний університет садівництва

Щетина М.А. – к.е.н., доцент кафедри екології та безпеки життєдіяльності,
Уманський національний університет садівництва

Досліджено і обґрунтовано поширення лікарських рослин родини Губоцвіті території м. Умань Черкаської області. Проаналізовано видовий склад рослин та їх еколого-ценотичні особливості. Вивчено ресурси рослин цієї родини з метою ефективної та екологічно доцільної заготівлі. Визначено, що найчисленнішими родами родини *Lamiaceae* в умовах Уманського району є *Lamium* (24%), *Glechoma* (12%) та *Stachys* (12%). Виявилось, що серед видів, які вивчалися, найбільше мезофітів – 8 видів (40%) та 30% сциофітів.

Протягом періоду досліджень був зроблений еколого-ценотичний аналіз лікарських рослин родини Губоцвіті. Він включав характеристику біоценозу, в якому зустрічаються досліджувані види. Відповідно до цього віднесено всі таксони до певного типу флороценозу. Проведений еколого-ценотичний аналіз показує, що представники родини *Lamiaceae* поширені у всіх флороценозах Уманщини і належать до п'яти флороценотипів: неморального, лучного, гідрофільного, рудерального та сегетального. Найбільш численним за кількістю видів є неморальний флороценотип (8 видів).

Встановлено, що значні ресурси сировини мають 11 видів дикорослих лікарських рослин (55% від загальної кількості видів): *Salvia pratensis*, *Betonica officianalis* L., *Ajuga reptans* L., *Lamium album* L., *Galeobdolon luteum* Huds., *Lamium laevigatum* L., *Leonurus*